

Miškų naikinimo ir alinimo reglamento įgyvendinimas

Aplinkos ministerija
vyr. patarėjas Donatas Vaikasas

2024-07-05

Reglamento priėmimo prieŒastys



- Nuo 1990 m. iki 2020 m. visame pasaulyje buvo sunaikinta 420 mln. ha miŒkų, t. y. didesnis plotas nei ES (FAO)
- Didelė dalis miŒkų nyksta teisėtai (Forest Trends)
- MiŒkų naikinimas ir alinimas yra svarbūs klimato kaitos veiksniai (11 proc. išmetamų Œiltnamio efektą sukeliančių dujų) ir biologinės įvairovės nykimo veiksniai
- 90 proc. miŒkų naikinama plečiant Œemės ūkio paskirties Œemę (FAO), o tai visų pirma susiję su įvairiomis Œaliavomis ir iš jų gaminamais produktais
- ES yra pagrindinė produktų, susijusių su miŒkų naikinimu ir alinimu, vartotoja

Reglamento priėmimo prieŒastys



- Nuo 1990 m. iki 2020 m. visame pasaulyje buvo sunaikinta 420 mln. ha miŒkų, t. y. didesnis plotas nei ES (FAO)
- Didelė dalis miŒkų nyksta teisėtai (Forest Trends)
- MiŒkų naikinimas ir alinimas yra svarbūs klimato kaitos veiksniai (11 proc. išmetamų Œiltnamio efektą sukeliančių dujų) ir biologinės įvairovės nykimo veiksniai
- **90 proc. miŒkų naikinama plečiant Œemės ūkio paskirties Œemę (FAO), o tai visų pirma susiję su įvairiomis Œaliavomis ir iš jų gaminamais produktais**
- **ES yra pagrindinė produktų, susijusių su miŒkų naikinimu ir alinimu, vartotoja**

Reglamento tikslai



Bendrasis tikslas

Sumažinti ES indėlį į miškų naikinimą ir alinimą visame pasaulyje (taip mažinant miškų naikinimą ir alinimą pasaulyje, taip pat ŠESD išmetimą ir biologinės įvairovės nykimą)

Specifiniai tikslai

Sumažinti produktų, susijusių su miškų naikinimu/alinimu, tiekimo riziką ES rinkai ir eksportui

Didinti ES paklausą ir prekybą teisėtai pagamintais ir su miškų naikinimu/alinimu nesusijusiais produktais

Reglamento (ES) 2023/1115 įsigaliojimas ir taikymas



- ▶ Įsigaliojo **2023 m. birželio 29 d.**
- ▶ Taikymas:
 - ✓ Didelėms ir vidutinėms įmonėms – **nuo 2024 m. gruodžio 30 d.**
 - ✓ Mažoms ir labai mažoms įmonėms (įsteigtoms iki 2020 m. gruodžio 31 d.) – **nuo 2025 m. birželio 30 d.**

Reglamento taikymo sritis



- Galvijai, kakava, kava, alyvpalmių aliejus, kaučiukas, sojos, mediena ir iš jų pagaminti **reglamento I priede nurodyti produktai**
- Importas, eksportas ir vietinė gamyba (pirmas pateikimas ES rinkai)
- Produktas turi būti pagamintas teisėtai ir nesusijęs su miškų naikinimu ir alinimu

Reglamento taikymo sritis



0102 21 , 0102 29 Gyvi galvijai

ex 0201 Galvijų mėsa, šviežia arba atšaldyta

ex 0202 Galvijų mėsa, užšaldyta

ex 0206 10 Galvijų valgomieji subproduktai, švieži arba atšaldyti

ex 0206 22 Galvijų kepenys, užšaldytos

ex 0206 29 Galvijų valgomieji subproduktai (išskyrus liežuvius ir kepenis), užšaldyti

ex 1602 50 Kiti paruošti arba konservuoti gaminiai iš galvijų, galvijų subproduktų arba kraujo

ex 4101 Žaliavinės galvijų odos (šviežios arba sūdytos, džiovintos, kalkintos, pikeliuotos arba kitu būdu konservuotos, bet neraugintos, neišdirbtos į pergamentą arba toliau neapdorotos), be plaukų arba su plaukais, skeltinės arba neskeltnės

ex 4104 Galvijų odos, raugintos arba krastas, be plaukų, skeltinės arba neskeltnės, bet toliau neapdorotos

ex 4107 Išdirbtos galvijų odos, toliau apdorotos po rauginimo arba krasto pagaminimo, įskaitant odas, išdirbtas į pergamentą, be plaukų, skeltinės arba neskeltnės, kitos nei oda pagal poziciją 4114

Sąvokos



- **miškų naikinimas** – miškų pavertimas naudojimui žemės ūkio paskirties tikslais, neatsižvelgiant į tai, ar jis inicijuotas žmogaus
- **miškų alinimas** – struktūriniai miško dangos pokyčiai, pasireiškiantys:
 - a) pirmykščių arba savaiminių miškų pavertimu plantaciniais miškais arba
 - b) kita medžiais apaugusia žeme, taip pat pirmykščių miškų pavertimu pasodintais miškais

„**Ribinė data**“ - 2020 m. gruodžio 31 d: miškų sunaikinimu laikoma, jei tai atlikta po šios datos.

Kam taikoma



- ▶ **veiklos vykdytojas** – fizinis arba juridinis asmuo, kuris vykdydamas komercinę veiklą atitinkamus produktus pateikia rinkai arba juos eksportuoja
- ▶ **prekiautojas** – tiekimo grandinėje veikiantis asmuo, išskyrus veiklos vykdytoją, kuris vykdydamas komercinę veiklą rinkai tiekia atitinkamus produktus

Veiklos vykdytojų pareigos (1)



- **Draudžiama pateikti į ES rinką (arba eksportuoti) produktus, jei jie neatitinka šių reikalavimų:**
 - ✓ yra nesusiję su miškų naikinimu ar alinimu;
 - ✓ buvo pagaminti pagal atitinkamus gamybos šalies teisės aktus
 - ✓ pateiktas išsamus patikrinimo pareiškimas (jį reikia saugoti 5 metus)
- **Atlikti išsamų patikrinimą, kad produktas nesusijęs su miškų naikinimu ar alinimu ir pagamintas teisėtai**

Išsamaus patikrinimo sistema



- **Informacijos rinkimas** (informaciją saugoti 5 metus) – be kitos informacijos, atsekti tiekimo grandinę ir pateikti žemės, kurioje buvo pagamintos (išaugintos) biržos prekės, geolokacinius duomenis

Iki 4 ha plotams – vieną geografinį tašką

Virš 4 ha plotams – žemės sklypo perimetrą (netaikoma galvijams)

- **Rizikos vertinimas**, kad įsitikinti, jog produktai nėra susiję su miškų naikinimu
- **Rizikos mažinimo priemonių taikymas**, jei reikia (sertifikavimas, auditai ir kt.)

Išsamaus patikrinimo sistema



- **Informacijos rinkimas** (informaciją saugoti 5 metus) – be kitos informacijos, atsekti tiekimo grandinę ir pateikti žemės, kurioje buvo pagamintos (išaugintos) biržos prekės, geolokacinius duomenis

Iki 4 ha plotams – vieną geografinį tašką

Virš 4 ha plotams – žemės sklypo perimetrą (netaikoma galvijams)

- ~~➤ **Rizikos vertinimas**, kad įsitikinti, jog produktai nėra susiję su miškų naikinimu~~
- ~~➤ **Rizikos mažinimo priemonių taikymas**, jei reikia (sertifikavimas, auditai ir kt.)~~

Jei biržos prekės ir produktai pagaminti mažos miškų naikinimo rizikos šalyse

Veiklos vykdytojų pareigos (2)



Tolesnės tiekimo grandies veiklos vykdytojas

Toliau tiekimo grandinėje esantys veiklos vykdytojai yra tie, kurie perdirba atitinkamą produktą (kuris jau buvo patiektas ES rinkai ir dėl jo jau atliktas išsamus patikrinimas) į kitą produktą, kurį teikia ES rinkai

MVĮ

Ne MVĮ

Nereikia išsamaus patikrinimo ir pareiškimo (produktams ir (arba) jų dalims, kuriems jis jau atliktas). Saugoti išsamaus patikrinimo pareiškimų numerius, gautus ankstesniuose vertės grandinės etapuose.

Teikia išsamaus patikrinimo pareiškimą (jame gali teikti nuorodą į pagrindinį išsamaus patikrinimo pareiškimą, jei "įsitikina", kad jis atitinka Reglamentą)

Prekiautojų pareigos



Mažos ir vidutinės įmonės (MVĮ) turi:

1

Rinkti ir saugoti informaciją apie pirkėjus ir tiekėjus

2

Saugoti informaciją bent 5 metus

3

Kompetentingai institucijai pareikalavus pateikti informaciją

Nepriskiriamos MVĮ (didelės įmonės) turi:

Vykdyti veiklos vykdytojams taikomas pareigas

Tiekti rinkai produktus tik „įsitikinus“, kad buvo atliktas išsamus patikrinimas ir jie atitinka Reglamentą

"MVĮ" - tai labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės, kaip apibrėžtos Direktyvos 2013/34/ES 3 straipsnyje

Informacinė sistema (IS), kurioje pildomi ir teikiami išsamaus patikrinimo pareiškimai (Reglamento 2 priedas)



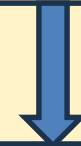
2024 m. rugsėjo mėn.

Paskelbiamos naudojimo instrukcijos



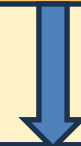
2024 m. rugsėjo ir spalio mėn.

Vykdomi veiklos vykdytojų ir „mokytojų“ apmokymai



Nuo 2024 m. lapkričio mėn. 1 d.

Veiklos vykdytojų registravimas į IS



Nuo 2024 m. gruodžio mėn. 1 d.

Išsamaus patikrinimo pareiškimų teikimas

Kompetentingos institucijos



- Valstybės narės paskiria vieną ar kelias kompetingas institucijas, atsakingas už pareigų, kylančių iš Reglamento, vykdymą

Pagrindinė funkcija – tikrinti, kaip veiklos vykdytojai ir prekyautojai laikosi nustatytų įpareigojimų, ir užtikrinti šių įpareigojimų vykdymą

- Valstybės narės užtikrina, kad kompetentingos institucijos turėtų pakankamai įgaliojimų, funkcinės nepriklausomybės ir išteklių nustatytoms pareigoms vykdyti

Patikrinimai



Kompetentinga institucija kasmet turės patikrinti:

ne mažiau kaip 1 % veiklos vykdytojų iš mažos rizikos šalių

ne mažiau kaip 3 % veiklos vykdytojų iš standartinės rizikos šalių

ne mažiau kaip 9 % veiklos vykdytojų ir produktų kiekio iš didelės rizikos šalių

Nustatyti patikrinimų kiekiai taikomi kiekvienai biržos prekei atskirai

Taisomieji veiksmai



Kompetentingos institucijos gali reikalauti, kad veiklos vykdytojai imtųsi tinkamų ir proporcingų taisomųjų veiksmų neatitikimams ištaisyti, kurie gali apimti bent vieną ar daugiau iš šių dalykų:

Ištaisymas	Produkto sustabdymas	Atšaukimas/ pašalinimas	Dovanojimas	Utilizavimas
ištaisyti bet kokią formalią neatitiktį	užkirsti kelią atitinkamo produkto pateikimui į ES rinką arba eksportui iš jos	nedelsiant pašalinti arba atšaukti atitinkamą produktą	dovanoti atitinkamą produktą labdaros ar viešojo intereso tikslais	utilizuoti gaminį laikantis ES atliekų tvarkymo taisyklių

Sankcijos



Valstybės narės nustato sankcijas, kurios turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios ir apimti bent :

Baudos	Konfiskavimas	Pajamų konfiskavimas	Draudimas dalyvauti viešuosiuose pirkimuose	Draudimas prekiauti	Draudimas atlikti supaprastintą išsamų patikrinimą
proporcingos aplinkai padarytai žalai ir atitinkamų produktų vertei	atitinkamų produktų konfiskavimas iš ūkio subjekto ir (arba) prekiautojo	ūkio subjekto ir (arba) prekiautojo pajamų, gautų iš sandorio su atitinkamais produktais, konfiskavimas	laikinas pašalinimas iš viešųjų pirkimų procesų (iki 12 mėnesių)	laikinas draudimas pateikti į ES rinką arba eksportuoti produktus	draudimas taikyti supaprastintą išsamaus patikrinimo procedūrą (13 straipsnis)

Naudingos nuorodos



- Oficialus reglamento tekstas:

[Reglamentas - 2023/1115 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

- EK atsakymai į dažniausiai užduodamus klausimus ir kita informacija:

[Deforestation Regulation implementation - European Commission \(europa.eu\)](#)

- Direktyva dėl priskyrimo MVĮ:

[Direktyva - 2013/34 - EN - ifrs - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

Rekomenduojami pirminiai veiksmai



- Identifikuoti kas estate – veiklos vykdytojas ir (ar) prekiautojas (labai maža, maža, vidutinė ar didelė įmonė)
- Susipažinti su reglamentu
- Įvertinti tiekimo grandines (patikimumas, teisėtumas, sudėtingumas, galimos sąsajos su miškų naikinimu ir kt.)
- Rinkti informaciją (produktų tiekėjai/pirkėjai, produktai, geografinė informacija, įrodymai dėl teisėtumo ir miško naikinimo nebuvimo)
- Informuoti tiekėjus apie informacijos poreikį

Ačiū už dėmesį!

Aplinkos ministerijos
Miškų politikos grupės
vyr. patarėjas
Donatas Vaikasas
el. p. donatas.vaikasas@am.lt